

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 169. Vtrum Angelus naturali dilectione diligat Deum, plusquam seipsum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

amat alium Angelum sicut se ipsum, non significatur, quod amat alterum Angelum æqualitèr, ac se ipsum, sed solum, quod amat similiter, ac se ipsum, in quantum sicut sibi ipsi vult bonum, sic etiam alteri vult bonum,

QVÆSTIO CLXIX.

Vtrum Angelus naturali dilectione diligat Deum plusquam se ipsum?

S. Th. quæst. 60. art. 5.

1. **V**idetur, quod angelus naturali dilectione & amore amicitiae non diligat Deum magis, quam se: primò, quia amicus amat amicum vt alterum se, ideoque Arist. 9. Ethicor. cap. 8. dicit, quod *amicabilia ad alterum sunt ex amicabilibus ad se ipsum*; sed repugnat, vt aliquis se ipsum amet magis, quam se: ergo repugnat, vt aliquis alterum amet magis, quam se.

2. Secundò propter quod vnumquodque tale, & illud magis: sed naturali dilectione quilibet diligit alium, etiam Deum, propter se, & in quantum est bonus sibi: ergo naturali dilectione quilibet etiam Angelus magis diligit se, quam Deum.

3. Tertio dilectio, qua quis diligit Deum amore amicitiae, & magis, quam se, est propria charitatis; sed dilectio charitatis non est naturalis angelo, vel homini, sed est supernaturalis, ac diffunditur in cordibus eorum per Spiritum Sanctum, qui datus est eis, vt dicit Aug. lib. 12. de Ciuit. cap. 9. ergo dilectio amicitiae, qua angelus diligit Deum plus, quam se, non est naturalis.

3. Quartò si angelus naturaliter diligeret Deum magis, quam se, talis dilectio esset necessaria in angelo, saltem necessitate specificationis, ac proinde non posset angelus Deum odisse, vel se ipsum amare magis, quam Deum; sed demones, siue angeli mali Deum odio habent, ac se ipsos magis amant, quam Deum, iuxta illud S. Augustini lib. 14. de Ciuit. cap. vltimo: *Fecerunt einitates duas amores duo; terrenam scilicet amor sui vsque ad Dei contemptum, celestem verò amor Dei vsque ad contemptum sui*; ergo.

5. Quintò ideo naturaliter angelus magis amarèt Deum, quam se ipsum, quia Deus est melior angelo; ergo vnus angelus omnes alios angelos meliores se deberet naturalitèr amare magis, quam se; sed angelus etiam angelos meliores se naturalitèr minus amat, quam se; ergo angelus naturaliter etiam Deum minus amat, quam se ipsum.

6. Respondeo naturale in hac materia, posse sumi tripliciter. Primò naturale sumitur, prout opponitur supernaturali, & naturale in hoc sensu dicitur, quod non est supra vires, & supra exigentiam naturæ. Secundò naturale sumitur, prout opponitur violento, vel

neutro, & naturale in hoc sensu dicitur, quod non est contra, sed iuxta inclinationem naturæ. Tertio naturale sumitur, prout opponitur electiuo, ac libero, & naturale in hoc sensu dicitur, quod non est liberum, sed necessarium, saltem necessitate quo ad specificationem. Rursus dilectio Dei potest sumi, prout est amor concupiscentiae, quo angelus, vel homo vult sibi Deum, & bonum diuinum, quod est eius beatitudo obiectiua, vel in quantum est amor beneuolentiae, vel amicitiae, abstrahendo ab hoc, quod sit amicitia latè, vel strictè sumpta, quo vult bonum diuinum ipsimet Deo propter ipsum Deum.

7. Hoc supposito, quæri potest primò; vtrum amor concupiscentiae, quo homo, vel Angelus amat Deum vt bonum ipsius hominis, vel angeli, sit illis naturalis primo modo, in quantum nimirum opponitur supernaturali?

Respondeo affirmatiuè cum Suario lib. 3. de angelis, cap. 5. num. 2. Ratio est, quia angelus, & homo ex virtutibus naturæ potest sibi amare, & velle suum bonum naturale, & naturaliter cognitum; sed angelus, & homo naturaliter cognoscit Deum esse auctorem, & conservatorem naturæ, & causam omnium bonorum naturalium, ac proinde Deum esse bonum naturale hominis, & angeli; ergo. Hinc sequitur talem amorem concupiscentiae non esse homini, vel angelo violentum, vel neutrum, cum neque sit contra, neque præter eorum naturalem inclinationem, sed esse illis naturalem etiam secundo modo, in quantum naturale opponitur violento, ac neutro.

8. Quæri potest secundò, vtrum amor concupiscentiae, quo angelus amat Deum, sit illi naturalis etiam tertio modo, hoc est necessarius necessitate saltem quoad specificationem, ita vt Angelus non possit sibi nolle Deum, & bonum diuinum?

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia ex didis quæst. 18. de Actibus humanis num. 11. nemo potest nolle suam felicitatem cognitam sub conceptu felicitatis; sed angelus naturaliter cognoscit Deum esse suam felicitatem obiectiuam naturalem; ergo non potest illam sibi nolle, ac proinde illam sibi necessariò amat, & vult necessitate saltem quoad specificationem. Addo, quod etiam demones, & damnati, cum non possint nolle esse felices, necessariò amant Deum vt suum bonum, saltem necessitate quoad specificationem.

9. Quæri potest tertio, vtrum homini, vel angelo sit primo, & secundo modo naturalis, hoc est nec supernaturalis, neque violentus, aut neuter, aliquis amor amicitiae, quo diligit Deum plusquam se ipsum, volendo illi bonum diuinum, quia bonum Dei est?

Respondeo hanc quæstionem ex professo examinandam esse contra Cornelium lanfenium, eiusque sectatores in materia de gratia, ex qua nunc sunt aliqua solum prælibanda ad explicandam doctrinam S. Thomæ hoc art. 5;

10. Aliqui ergo docuerunt omnem amorem benevolentiae, quo Deus ametur propter se ipsum, esse ex sua substantia supernaturali. Alij existimarunt saltem esse supernaturalem omnem amorem benevolentiae, quo Deus ametur super omnia, puta quo homo, vel angelus amet Deum, plusquam se ipsum. Hanc opinionem, videntur secuti illi, qui vt tacito eorum nomine refert Sanctus Thomas hoc articulo quinto, quaest. 60. *Dixerunt, quod Angelus naturali dilectione diligit Deum, plusquam se, amore concupiscentiae, quis scilicet plus appetit sibi bonum diuinum, quam bonum suum: & quodammodo amore amicitiae, in quantum scilicet Deo vult naturaliter Angelus maius bonum, quam sibi. Vult enim naturaliter Deum esse Deum, se autem vult habere naturam propriam. Sed simpliciter loquendo, naturali dilectione plus diligit se, quam Deum, quia intensius, & principalius diligit se, quam Deum.* Hanc opinionem videtur secutus Gabriel in 3. distinctione 29. quaestione vnica, art. 1. vbi docuit voluntatem ex naturali inclinatione simpliciter, & absolute magis diligere se, quam Deum. Iuxta has sententias omnis dilectio benevolentiae, qua angelus, vel homo diligit Deum magis, quam se, non solum non est naturalis primo modo, in quantum naturale opponitur supernaturali, sed neque est naturalis secundo modo, in quantum naturale est secundum inclinationem naturae, ac proinde opponitur violento, vel neutro.

11. Dicendum cum communi sententia contra hanc opinionem, cuius falsitatem Sanctus Thomas hoc art. 5. dicit manifeste apparere: Angelus, vel homo naturaliter amore benevolentiae diligit Deum magis, quam se ipsum, non autem diligit se ipsum magis, quam Deum, ac proinde amor, quo Angelus amaret Deum magis, quam se, potuit Angelo esse naturalis primo, ac secundo modo, hoc est neque supernaturalis, neque violentus, neque neuter.

12. Probat primò S. Thomas: nam quando bonum alicuius ita naturaliter est bonum commune omnium, vt nihil possit habere suum bonum particulare, nisi dependenter ab hoc, quod illud habeat suum bonum, naturaliter vnumquodque magis diligit illud, quam se ipsum; sed bonum diuinum ita est commune omnium, vt nulla res possit habere suum bonum particulare, absque eo quod Deus habeat suum bonum; ergo naturaliter vnumquodque magis diligit Deum, quam se ipsum. Probat maior inductione: nam quia pars animalis non potest habere bonum vitae, nisi dependenter ab hoc, quod totum animal, & caput, quod est praecipua pars animalis, habeat bonum vitae, pars animalis, puta pes, naturaliter magis amat totum animal, eiusque caput, quam se, ideoque ad conseruandam vitam animalis, & capitis, naturaliter pes exponitur periculo abscissionis, & mortis, quae in pede sequitur ex abscissione: ergo.

13. Confirmatur primò: nam ex ijs, quae fiunt, cognoscimus quales sint inclinationes naturales rerum: vt enim dicit Aristoteles 2. Physic. tex. 78. *Vnumquodque sicut agitur naturaliter, ita natum aptum est agi;* sed pars naturaliter exponit se periculo pro salute, & bono totius, vel partis, cuius bonum est ita commune ceteris partibus, vt nisi illa habeat suum bonum, nulla alia pars possit habere suum bonum; ergo pars magis amat bonum commune totius, aut alterius partis, cuius bonum est commune, & necessarium ceteris partibus, quam bonum proprium, ac proinde magis diligit totum, quam seipsum; sed bonum Dei est summè commune, & necessarium omnibus rebus; ergo vnaquaeque res naturaliter magis diligit Deum, quam se, ac proinde etiam Angelus amore intellectiuo, & eius naturae proportionato, naturaliter magis diligit Deum, quam se;

14. Confirmatur secundo: nam ratio imitatur naturam, & constituit Rempublicam, ac totum politicum ad imitationem totius naturalis, puta animalis; sed ad virtutem politicam ciuium spectat, vt se exponant periculo pro conseruatione totius Reipublicae, & capitis Reipublicae, ac proinde vt magis diligant Rempublicam, & caput Reipublicae, quam se ipsos; & si ciuis esset pars naturalis Reipublicae, talis inclinatio esset ciui naturalis; ergo naturale est cuiuslibet creaturae, vt magis diligit Deum, qui est bonum commune, quam se ipsam.

15. Probat secundò S. Thomas: nam amor, quo quis magis diligit se ipsum, quam Deum, est peruersus: ergo si homo, vel Angelus naturaliter amaret magis se ipsum, quam Deum, naturalis dilectio Dei esset peruersa, quod est absurdum. Probatur antecedens: nam censetur peruersa dilectio, qua ciuis amet se ipsum magis, quam Rempublicam; ergo à fortiori. Confirmat: nam charitas inclinatur ad hoc, vt amemus Deum magis, quam nos ipsos: ergo si naturaliter dirigeremus nos ipsos magis, quam Deum, charitas non perficeretur, sed destrueretur naturalem dilectionem, quod est absurdum.

16. Opponi potest: per amorem concupiscentiae amamus nos ipsos vt finem cui, Deum vt finem, qui; sed magis amatur finis cui, quam finis qui: ergo per amorem concupiscentiae magis amamus nos ipsos, quam Deum: ergo amor concupiscentiae esset peruersus; sed non est peruersus, cum etiam amor concupiscentiae, quo Deum diligimus vt bonum nostrum, sit homini, & Angelo naturalis; ergo.

17. Respondeo, distingo minorem: magis amatur finis cui, quam finis qui, dum finis cui praefertur fini, qui, concedo: dum abstrahitur à tali praelatione, nego: & nego consequentiam. Si quis amore concupiscentiae amet Deum vt bonum suum, praefertendo se Deo, procul dubio iste amor est peruersus: at si abstrahat ab hac praelatione, ac proinde cum tali amo-

amore possit coniungi amor benevolentia, quo amet Deum ut finem *enim*, ita ut etiam se ipsum, & suam felicitatem referat ad Deum, tanquam ad ultimum finem, talis amor abstractivus non est peruersus, sed rectus, honestus, & laudabilis, & licet non habeat in se intrinsicè summam honestatem charitatis, potest per actum charitatis ordinari, ac extrinsecè habere honestatem charitatis. Sed de hoc puncto ex professo agendum suo loco contra Cornelium Iansenium.

18. Quæri potest quarto, utrum dilectio naturalis benevolentia, qua Angelus diligit Deum, plusquam se ipsum, sit etiam naturalis in tertio sensu, in quantum naturale opponitur libero, ac proinde sit necessaria, saltè quoad specificationem?

19. Respondeo Sanctum Thomam hoc artic. 5. in resp. ad 5. duo dicere. Primò dicit, quod Angeli, ac beati videntes Deum, vident, quod in Deo idem omninò est esse Deum, & esse bonum commune; ergo eadem dilectione, & eodem modo, quo diligunt Deum, diligunt bonum commune; sed bonum commune clarè visum diligunt plusquam se ipsos naturalitèr, & necessariò necessitatè etiam quo ad exercitium, & ita, ut non possint non diligere; ergo etiam Deum, in quantum distinguitur à creaturis, diligunt plusquam se ipsos naturalitèr, & necessariò, & ita, ut non possint non diligere. Secundò dicit, quod demones, & alij Deum non videntes, possunt cognoscere Deum ut auctorem aliquorum effectuum contrariorum voluntati eorum, puta ut auctorem suæ miseriae; & quia oderunt suam miseriam, possunt inordinatè odisse Deum, ut auctorem suæ miseriae; Deum autem ut bonum commune omnium non possunt odisse, ideoque dilectio Dei ut boni communis est necessaria saltè quo ad specificationem, & ita, ut sit impossibile, ut creatura magis amet se ipsam, & bonum proprium, quam ipsum bonum commune includens etiam bonum proprium, quod bonum commune est ipse Deus.

20. Ad 1. distinguo maiorem: amicus amat amicum, qui non sit ipsum bonum commune, ut alterum se, concedo; amat amicum, qui sit ipsum bonum commune, ut alterum se, nego: concedo minorem; & distinguo consequens: ergo repugnat, ut aliquis amet alterum, qui sit ipsum bonum commune omnium, magis, quam se, nego consequentiam; qui non sit ipsum bonum commune, concedo consequentiam. Amicus amat amicum, qui non sit ipsum bonum commune, ut alterum se, & sicut se ipsum, ita tamen, ut *ly sicut* non significet equalitatem, sed similitudinem, ut dictum est q. 158. proximè præcedenti, n. 14. ac proinde amat amicum minus, quam se; at amicum, qui sit ipsum bonum commune, naturalitèr amat magis, quam se, ut explicatum est num. 11. ac sequentibus. Proportionalitèr amicabilia ad alterum, qui non sit

ipsum bonum commune, sunt ex amicabilibus ad se ipsum, & in hoc sensu debet intelligi allatum dictum Aristotelis. At amicabilia ad alterum, qui sit ipsum bonum commune, non sunt ex amicabilibus ad se ipsum, imò ipsum bonum commune continet totam amabilitatem boni proprii, & multò maiorem.

21. Ad 2. nego minorem. Licet enim Angelus, & homo amore concupiscentia diligit Deum propter se, in quantum nimirum est bonus ipsi Angelo, vel homini, tamen amore amicitia, vel benevolentia naturalitèr diligit Deum propter ipsum Deum, & in quantum est bonus ipsi Deo, & hoc amore benevolentia magis diligit Deum, quam se ipsum. Addit Sanctus Thomas, quod si dum dicitur Angelum diligere Deum, in quantum Deus est bonus ipsi Angelo, affectatur non motium, & finis amoris, sed ratio, & causa, ex qua oritur, ut Angelus naturalitèr amet Deum, propositio illa est vera. Nam ratio, propter quam Angelus naturalitèr amat Deum, est, quia Deus est bonus Angelo, & ex hac bonitate dat illi naturam, per quam possit Deum amare.

22. Ad 3. distinguo maiorem: dilectio, qua quis diligit Deum ut bonum beatificans beatitudine supernaturali, est propria charitatis, concedo: dilectio, qua quis diligit Deum amicitia non strictè sumpta, ac non filiali, & solum ut finem naturalem, & ut auctorem naturæ, & bonorum naturalium, est propria charitatis, nego maiorem: concedo minorem: ac distinguo eodem pacto consequens. Duplex est dilectio Dei, altera, qua Deus diligitur ut finis supernaturalis, & ut beatificans beatitudine supernaturali: & hæc est supernaturalis, & propria charitatis: altera, qua Deus diligitur solum ut finis naturalis, & ut auctor naturæ, & bonorum naturalium, & hæc potest esse naturalis, ut magis explicabitur in Tractatu de Gratia, ubi ex professo contra Cornelium Iansenium probabitur Deum posse amari amore benevolentia, ac super omnia merè naturali, & explicabitur discriminè dilectionis naturalis à supernaturali propria charitatis. Nunc sufficit advertere, quod Sanctus Thomas hoc artic. 5. quæst. 60. in resp. ad 4. expressè concedit præter dilectionem charitatis esse possibilem dilectionem naturalem, dicens: *Deus secundum quod est uniuersale bonum, & quo dependet omne bonum, diligitur naturali dilectione ab unoquoque. In quantum verò est bonum beatificans naturalitèr omnes supernaturali beatitudine, sic diligitur dilectione charitatis.*

23. Ad 4. distinguo maiorem: si Angelus necessariò necessitate specificationis amet Deum magis, quam se, sub conceptu boni communis includentis etiam bonum proprium, non posset sub hoc conceptu Deum odisse, aut minus amare, quam se, concedo: nõ posset Deum odisse sub conceptu, quo apprehendit Deum ut contrarium sibi, nego: distinguo eodem pacto minorem: & nego consequentiam. Sicut

cut

cut dæmon, si Deus nullo modo reuelasset mysterium Trinitatis, posset affirmare Deum sub ratione vnius, ac negare sub ratione trini, ac proinde Deum simul affirmare, ac negare sub diuerso conceptu, sic idem dæmon sub conceptu boni communis non potest Deum odisse, vel minus amare, quam se, at sub conceptu, quo apprehendit Deum vt contrarium suæ beatitudini, & vt auctorem suæ miseriæ, Deum odio habet. Vide dicta num. 18. vbi explicata est doctrina Sancti Thomæ in resp. ad 5.

24. Ad 5. nego antecedens. Ideo Angelus debet Deum amare magis, quam se ipsum, non quia Deus vtrumque est melior, quam Angelus, sed quia Deus est ipsum bonum commune, & vniuersale, à quo pendet omne aliud bonum; sed licet vnus Angelus sit melior altero, tamen Angelus melior non est ipsum bonum commune, & vniuersale; ergo non sequitur, quod vnus Angelus debeat Angelos meliores se magis amare, quam se.

TRACTATUS XII.

De creatione Angelorum in esse natura, eorumque eleuatione ad esse gratiæ, & gloriæ, ac de peccato, & pœna dæmonum.

Postquam Sanctus Thomas à quæstione 50. vsque ad 60. inclusiuè differuit de existentia, essentia, differentia specifica, numero, corporibus assumptis, loco, motu locali, intellectu, & voluntate Angelorum, quæstionibus 61. 62. 63. & 64. disputat de creatione Angelorum in esse naturæ, eorum eleuatione ad esse gratiæ, & gloriæ, ac de peccato, & pœna dæmonum. Doctrinam harum quatuor quæstionum examinabimus hoc duodecimo tractatu pluribus quæstionibus, quarum tituli videri poterunt in indice initio proposito.

QVAESTIO CLXX.

Virum Angeli habeant causam sui esse, & creati fuerint ab æterno, vel ante mundum corporeum in calo empyreo?

Sanctus Thomas qu. 61. art. 1. 2. 3. & 4.

1. **P**rimo videntur Angeli non fuisse creati à Deo. Ex Aristotele enim 8. Metaphysicæ tex. 17. si substantia sit forma sine materia, statim per se ipsam est ens, & vnum: sed Angeli sunt formæ immateriales, vt dictum est

quæst. 128. ergo. Confirmatur, nam creationis rerum à Deo factarum mentio fit in Genesi: sed ibi nulla fit mentio creationis Angelorum: ergo signum est Angelos non esse creatos à Deo.

2. Secundo videtur Angeli producti fuisse ab æterno. Nam omne, quod non semper est, sed aliquando est, aliquando non est, subiacet temporis: sed Angelus non subiacet temporis, sed est supra tempus, vt dicitur in libro de causis, prop. 2. ergo Angeli semper fuerunt, ac proinde producti sunt ab æterno.

3. Tertio S. Augustinus lib. 13. de Trinitate, cap. 8. probat Angelos, & animam rationalem esse incorruptibiles, quia sunt capaces veritatis, quæ est incorruptibilis; sed veritas non solum est incorruptibilis, sed est æterna à parte ante: ergo Angeli non solum sunt incorruptibiles, sed sunt æterni à parte ante.

4. Quarto videntur Angeli saltem fuisse creati ante mundum corporeum, vt teste Sancto Thoma art. 1. q. 61. concorditer docuerunt Patres Græci, quos sequutus est Hieronymus in Comment. Epistolæ ad Titum. Natura enim angelica media est inter diuinam, quæ est ab æterno, & corpoream, quæ incipit cum tempore: ergo natura angelica fuit post æternitatem, sed ante quam fieret tempus.

5. Quinto corpora non fuerunt producta simul, sed sex diebus, aliqua prius, aliqua post: ergo Angeli debuerunt produci ante corpora.

6. Sexto videntur Angeli non fuisse creati in cælo empyreo. Nam cum non dependant à loco corporeo, non debuerunt creari in loco corporeo cæli empyrei.

7. Septimo videntur Angeli creati infra cælum empyreum in superiori parte aeris, vt docet S. Augustinus lib. 3. de Gen. ad litt. cap. 10. Cælum enim empyreum est cælum supremum; sed Angeli non creati fuerunt in cælo supremo, alioquin Isa. 14. non potuisset dici in persona Luciferi: *ascendam in cælum*: ergo Angeli non fuerunt creati in cælo empyreo, sed in loco aliquo inferiori, puta in suprema parte aeris, seu cæli aerei.

8. Respondeo certum est primò, ac de fide Angelos, & omne id, quod distinguitur à Deo, factum esse à Deo. Probat Sanctus Thomas ex eo, quod omne ens per participationem causatur ab eo, quod est ens per essentiam: sed ens per essentiam est vnum tantum, hoc est Deus: Angeli, & omnia alia entia sunt entia solum per participationem: ergo angeli, & omnia alia entia causantur à Deo. Hanc rationem explicauimus supra, qu. 111. num. 19. vbi etiam probauimus Angelos, & omnia distincta à Deo causata esse à Deo, ex eo, quod ens à se est vnum tantum, adeoque omnia, quæ distinguuntur ab illo ente à se, causari debent ab ipso.

9. Certum est secundo, ac de fide, itaut contrarium sit hæreticum, quod solus Deus Pater, Filius, & Spiritus Sanctus est ab æterno: crea-